

РЕШЕНИЕ

№ 21

гр. София, 04.01.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 2 състав, в
публично заседание на 05.11.2020 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Евгения Иванова

при участието на секретаря Евгения Стоичкова, като разгледа дело номер **7193** по описа за **2020** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по чл. 118 от Кодекса за социално осигуряване (КСО) вр. чл. 145 – 178 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК).
Образувано е по жалба от А. Б. А. срещу Решение № Ц2153-21-15/30.06.2020 г., на директора на ТП на НОИ С.-град, с което е отхвърлена като неоснователна жалбата ѝ с вх. № Ц 1012-21-300 от 23.06.2020 г. срещу Разпореждане № [ЕГН]/36 от 19.05.2020 г. на длъжностно лице по пенсионното осигуряване, с което, считано от 20.02.2020 г., е прекратено изплащането на наследствена пенсия на жалбоподателката.
Жалбоподателката счита, че оспореното решение е незаконосъобразно поради нарушение на материалния закон, както и поради противоречие с целта на закона. Поддържа се, че със стажа, който полага, се продължава професионалното обучение на дипломираните студенти по специалността „Право“, и докато трае той, е налице обучение по смисъла на чл. 82, ал. 1 КСО. Изтъква се, че аргументите на директора на ТП на НОИ С.-град, с които са отхвърлени доводите на жалбоподателката срещу процесното разпореждане, и посочените в решението правни основания за това, са в противоречие с текстовете на глава четирнадесета то ЗСВ. Поддържа се, че в случая ЗСВ съдържа специални разпоредби спрямо общото правило на чл. 82, ал. 1 КСО, вр. чл. 45 ЗВО, а неприлагането на специалната нормативна уредба представлява нарушение на материалния закон.
В съдебно заседание жалбоподателката се явява лично, като поддържа жалбата. Поддържа, че чл. 82, ал. 1 КСО и чл. 34, ал. 4 НПОС не са приложими за лицата, завършили право, тъй като противоречат на Глава XIV на ЗСВ, а срокът на стажа се

числи към срока на обучение.

Ответникът, представляван от юрисконсулт, оспорва жалбата. Счита оспореното решение за правилно и законосъобразно. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Административен съд София град, като обсъди доводите на страните и събраните по делото писмени доказателства, приема за установена следната фактическа обстановка: Жалбоподателката А. Б. А. е наследница на Б. А. И., видно от Удостоверение за раждане № 80583 от 19.06.1995 г. /л.49/ и в качеството си на обучаваща се по специалността „Право“, въз основа на представени уверения от СУ „Св. К. О.“ с разпореждане № [ЕГН], считано от 01.01.2018 г. ѝ е отпусната наследствена пенсия.

Видно от уверение № 342 от 11.03.2020 г., издадено от СУ „Св. К. О.“, Юридически факултет /л.30/, жалбоподателката се е дипломирала на втора редовна държавна сесия по учебен план на випуска с протокол № 002 от 19.02.2020 г.

Със Заповед № СД-03-138/16.04.2020 г. /л. 37/ жалбоподателката е разпределена за стажант-юрист в Софийски градски съд, а видно от Акт за встъпване в длъжност № 279/20 г., същата е встъпила в длъжност за срок от 26.05.2020 г. до 26.11.2020 г.

С Разпореждане № [ЕГН]/36 от 19.05.2020 г. на длъжностно лице по ПО, получаваната пенсия е прекратена на основание чл. 96, ал. 1, т. 4 КСО, поради отпадане на основанието за получаването ѝ, считано от 20.02.2020 г.

Така издаденото разпореждане е обжалвано пред директора на ТП на НОИ С.-град с жалба вх. № Ц 1012-21-300 от 23.06.2020 г. /л.12/, въз основа на която е постановено решение № Ц2153-21-15/30.06.2020 г., с което същата е отхвърлена, а разпореждането – потвърдено.

Решението е връчено на А. А. на 07.07.2020 г., видно от приложеното на л. 41 известие за доставяне.

При така установената фактическа обстановка, Съдът намира от правна страна следното:

Съгласно чл. 117, ал. 1, т. 2 б. „а“ разпорежданията за отказ или за неправилно определяне или изменение и за прекратяване на пенсиите, добавките и компенсациите към тях се обжалват пред ръководителя на съответното териториално поделение на Националния осигурителен институт. Съгласно чл. 117, ал. 3 КСО ръководителят на териториалното поделение се произнася по жалбите или исканията с мотивирано решение в едномесечен срок от получаването им. Предвид гореизложеното, съдът намира, че процесното решение на директора на ТП на НОИ С.-град е издадено от компетентен орган. Спазена е изискуемата писмена форма, като са изложени в достатъчна степен мотиви, от които става ясна волята на административния орган. Не се констатира допуснати нарушения на административнопроизводствените правила, които да са ограничили правото на адресата на акта да участва в производството.

Спорът в случая е материалноправен касае въпроса, дали стажът, който полагат дипломираните юристи по специалност „право“, се включва в „срока на обучение“ по смисъла на чл. 82, ал. 1 КСО.

Нормата на чл. 82, ал. 1 КСО (ДВ, бр. 107 от 2014 г.) предвижда право на наследствена пенсия до навършване на 18-годишна възраст, а след навършването ѝ, ако учат - за срока на обучението, но не по-късно от навършването на 26-годишна възраст, както и над тази възраст, ако учат и ако са се инвалидизирали до 18-, съответно до 26-годишна възраст. Децата, които се считат за учащи, се определят с наредбата по чл. 106. В изпълнение на законовата делегация, с Наредбата за пенсиите

и осигурителния стаж, в нормата на чл. 34, ал. 4 (ДВ, бр. 23 от 2014 г., в сила от 01.01.2014 г.) повелява, че лицата, които полагат стаж след дипломиране, не се считат за учащи.

Съдебната практика последователно възприемаше, че подзаконовата разпоредба на чл. 34, ал. 4 от НПОС не е съобразена със специфичните изисквания за придобиване на юридическа квалификация, установени в специалния закон - чл. 294 от ЗСВ, поставящ като изисквания за придобиване на юридическа правоспособност преминаване на 6-месечен стаж като стажант-юрист и полагането на изпит пред Министерството на правосъдието.

От 01.01.2017 г. е в сила нова редакция на чл. 82, ал. 1 КСО (доп. - ДВ, бр. 98 от 2016) и е добавено ново изречение трето, според което лицата, които полагат стаж след дипломиране, не се смятат за учащи. Последното изречение на чл. 82, ал. 1 КСО възпроизвежда в цялост текста на чл. 34, ал. 4 НПОС.

За да придобият юридическа правоспособност и на осн. чл. 294, ал. 1 ЗСВ, завършилилите висше образование по специалността „Право“ следва да преминат 6-месечен стаж като стажант - юристи и да положат изпит пред Министерство на правосъдието. В една част от съдебната практика на Върховния административен съд се приема, че в случая не могат да намерят приложение текстовете на чл. 34, ал. 3 и ал. 4 НПОС, защото на осн. чл. 15, ал. 3 от Закона за нормативните актове, противоречат на акт с по - висока степен, а именно чл. 294 и сл. ЗСВ. В срока на обучението за придобиване на юридическа правоспособност дипломираните юристи я придобиват след полагане на стаж и изпит в съответствие със Закона за съдебната власт. Изтъква се, че в постоянната си практика Върховният административен съд е приемал, че до полагането на държавния практико - теоретичен изпит след задължителен стаж, дипломираните стажант - юристи нямат юридическа правоспособност. Поради това децата, които са навършили 18 години и провеждат своя задължителен стаж по ЗСВ, следва да продължат за времето на стажа да получават наследствена пенсия по чл. 82, ал. 1 КСО. В този смисъл е решение Решение № 327 от 09.01.2019 г. по адм. д. № 2853/2018 г., VI отд. на ВАС. В Решение № 3676 от 10.03.2020 г. по адм. д. № 7764/2019 г., VI отд. на ВАС е посочено, че обучението на юристите приключва не с успешното полагане на държавните изпити и дипломирането им, а с успешното полагане на изпит за придобиване на правоспособност.

Друга част от съдебните решения приема, че предвид законодателната промяна, въведена с влизането в сила от 01.01.2017 г. на новата разпоредба на чл. 82, ал. 1, изр. трето КСО. Посочва се, че „безспорно се установява волята на законодателя за учащи по смисъла на чл. 82 КСО след завършване на средно образование да се считат само децата, които се обучават във висши учебни заведения по реда на Закона за висшето образование (ЗВО). В тази насока в чл. 42, ал. 8 от ЗВО е предвидено, че диплома за завършена степен съгласно чл. 7 се присъжда след успешно изпълнение на всички задължения, предвидени по учебен план, независимо от календарния срок на обучение. Съгласно чл. 45, ал. 1 от същия закон обучението по всяка специалност на образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" завършва с държавен изпит или със защита на дипломна работа. В унисон с така цитираните разпоредби е и приложимата в процесния случай новела на чл. 82, ал. 1, изречение трето от КСО (ДВ, бр. 98 от 2016 г. в сила от 01.01.2017 г.), регламентираща, че децата, които полагат стаж след дипломиране, не се смятат за учащи. Приемането на

новия текст е еманация на последователните усилия на законотвора, досежно нормативното закрепване, в случая на законово ниво, на волята му да не зачете стажът след дипломиране като част от периода на обучение. Текстът на разпоредбата е ясен и недвусмислен и не подлежи на разширително, а единствено на буквално тълкуване. Същият възпроизвежда нормата, вече въведена в текста на чл. 34, ал. 4 от НПОС, и кореспондира с приложимия за случая чл. 12, ал. 1 от отменената Наредба за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Право“ и професионална квалификация „юрист“ /обн. ДВ, бр. 35 от 2 май 2017 г., изм. ДВ, бр. 41 от 18 май 2018 г., изм. ДВ, бр. 46 от 11 юни 2019 г., отм. ДВ, бр. 50 от 2 юни 2020 г./, в който е нормативно закрепено, че обучението по специалността „Право“ завършва с полагане на държавни изпити по публичноправни, по гражданскоправни и по наказателноправни науки. С успешното полагане на държавните изпити, удостоверено в съответната диплома за завършена образователно-квалификационна степен на висшето образование, законодателят свързва последиците на приключване на учебния процес и загуба на статута на студент, като обучаващо се лице по смисъла на чл. 66, ал. 2 и чл. 67 от ЗВО. След систематичния анализ на цитираните норми се обосновава категоричния извод, че с настъпването на посочените правопогасяващи юридически факти лицата със завършено висше образование губят статута на „учащи“ по смисъла на чл. 82, ал. 1 от КСО. Видна е волята на законодателя предвидените в специални нормативни разпоредби стажове, чието полагане се извършва след дипломирането, да не се включват в срока на обучение. Предвид гореизложеното следва да се приеме, че през времето на полагане на стажа като дипломиран юрист, ответникът по касация е загубил качеството на "учащ" по смисъла на чл. 82, ал. 1 от КСО и поради това не е имал право на наследствена пенсия.“ Тези аргументи са посочени в Решение № 13833 ОТ 09.11.2020 Г. по адм. д. № 3783/2020 г., VI отд. на ВАС. По-нататък в решението е посочено, че не е налице колизия между цитираните разпоредби и специалния чл. 294, ал. 1 от ЗСВ, като се изтъква, че „принципно общият закон регулира родово определен тип обществени отношения, а специалния - видово съответния род отношения. Приложението на принципа *lex specialis derogat legi generali* предполага едновременното уреждане от специален закон на идентична правна материя в отклонение от начина на регламентирането ѝ в общия закон. Пенсионните права на учащите не са предмет на регламентацията от чл. 294 от ЗСВ, уреждащ предпоставките за придобиване на юридическа правоспособност и отделните елементи от този сложен фактически състав. От приложното поле на текста не са обхванати и специфични изисквания, относно провеждането на обучението по специалността „право“, каквато хипотеза би предположила прилагането ѝ, като единствено завършването на съответното обучение е закрепено като условие за провеждане на юридическия стаж по ал. 2. Безспорно от тази алинея се установява изцяло практическата насоченост на предвидения в нея 6-месечен стаж, обстоятелство подкрепящо гореизложените изводи“. В този смисъл е постановената след допълнението на чл. 82, ал. 1 от КСО съдебна практика на Върховния административен съд, шесто отделение, изразена в Решение № 11187 от 18.07.2019 г. по адм. д. № 9406/2018 г. и Решение № 358 от 10.01.2018 г. по административно дело № 7943/2017 г.

Настоящият съдебен състав споделя становището, че стажът по чл. 294 ЗСВ следва да се приеме като част от срока на обучение.

Независимо от законодателната промяна на чл. 82, ал. 1 КСО - ДВ, бр. 98 от 2016 г., с

която е преодоляно противоречието между чл. 34, ал. 4 НПОС и чл. 294 и сл. от ЗСВ, то продължава да е налице колизия между двете разпоредби, но вече на еднакво йерархично ниво. Настоящият съдебен състав приема, че нормата на чл. 294 ЗСВ е специална по отношение на чл. 82, ал. 1 КСО, но не на основание посоченото в цитираното по-горе решение на ВАС. В него е изследвано дали е налице принципа *lex specialis derogat legi generali*, като съдът споделя извода, че по отношение пенсионните права на гражданите ЗСВ не се явява специален в случая. В него не се предвижда специално право по отношение пенсионните права на учащите, в отклонение от общата уредба. В *lex specialis* винаги е регламентирана някаква допълнителна особеност на фактическия състав спрямо общото правило. Поради това специалното правило се прилага само за случая, за който е предвидено, а общият закон се прилага за всички останали случаи.

Разпоредба на чл. 294, ал. 1 ЗСВ предвижда, че завършилите висше образование по специалността „Право“ придобиват юридическа правоспособност след 6-месечен стаж като стажант - юристи и полагане на изпит. На основание чл. 297, ал. 2 от ЗСВ по време на стажа стажант-юристът не получава възнаграждение и времето не се зачита за осигурителен стаж. След заверка на стажантската книжка и успешно издържан изпит му се издава удостоверение за юридическа правоспособност. Лицата, които са се дипломирали по специалността „Право“ в акредитирано висше учебно заведение, но не са положили изпит в министерството на правосъдието след шестмесечен стаж, не са правоспособни да упражняват юридическа професия. Успешно преминатият задължителен стаж след дипломиране на студентите - юристи е условие за придобиване на юридическа правоспособност, с оглед на което времето на стажа следва да бъде включено в „срока на обучение“ по смисъла на чл. 82, ал. 1 от КСО. Именно в тази насока следва да се тълкува, че нормата на чл. 294 ЗСВ е специална. Тя е такава по отношение понятието „срок на обучение“. Целта на придобиването на юридическа правоспособност е упражняването на правнорегулирани дейности, изискващи такава правоспособност. Без придобиването ѝ дипломирането по специалността „Право“ не позволява самостоятелно упражняване на правна дейност и упражняване на юридическа професия. Неполучаването на правоспособност обезсмисля дипломирането, което от своя страна, наред с успешното полагане на държавни изпити, се явява необходима предпоставка за започване на стажа по чл. 294 ЗСВ и явяването на изпит за правоспособност. Ето защо, посочената разпоредба от ЗСВ е специална по отношение на чл.82, ал. 1 КСО в частта, с която се касае срока на обучение. Обучението завършва успешно с полагането на изпита за правоспособност, а не с успешното полагане на държавни изпити и дипломирането. Те са само необходима стъпка, елемент от фактическия състав на придобиването на юридическа правоспособност, с придобиването на която завършва на практика обучението. Обратното би поставило дипломираните студенти по специалността „право“ в по-неблагоприятно положение, в сравнение с останалите дипломирани студенти, които могат да упражняват специалността си веднага след дипломиране, без необходимостта на допълнителен стаж, завършващ с последващ изпит за правоспособност.

Водим от горното и на основание чл. 172, ал. 1 и ал. 2, Съдът

Р Е Ш И

ОТМЕНЯ Решение № Ц2153-21-15/30.06.2020 г., на Директора на ТП на НОИ С.-град, с което е отхвърлена като неоснователна жалбата на А. Б. А. срещу Разпореждане № [ЕГН]/36 от 19.05.2020 г. на длъжностно лице по пенсионното осигуряване, с което, считано от 20.02.2020 г., е прекратено изплащането на наследствена й пенсия .
Решението може да се обжалва с касационна жалба пред ВАС на РБ в 14 дневен срок от съобщаването му.

СЪДИЯ: